

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Alexētērion id est Historia Pestis

Stengel, Carl

Augustae Vindelicorum, 1614

Cap. III. Christiani etiam ob peccata pestilentia aliquoties castigati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49838](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49838)

CHRISTIANI ETIAM OB PEC-
CATA PESTILENTIA ALI-
quoties castigati.

CAPVT III.

Verum non tantum Gentiles ob perfequutionem Christianorum, sed etiam ipsosmet Christianos, propter peccata sua peste immiffa à Deo punitos nunc demonfremus. 9. cauffa

Anno Christi 467. Anthemius filius Procopij, nepos Senioris Anthemij, nouus Imperator Constantinopoli miffus est Romam. Sed malis (vt ita dicam) auspicijs contigit Anthemij aduentus in Occidentem: fi quidem hoc anno ingenti laboratum est peste, cuius meminit Gelafius Papa in Andronicum fcribens aduerfus eos qui Lupercalia ab Vrbe non auferenda contendere; nam ait: *Quando Anthemius Imperator Romam venit, Lupercalia vtique gerebantur; Et tamen pestilentia tanta fubrepfit, Et toleranda vix fuerit.* Hæc Gelafius. Et quid mirum fi fecum pestem vexit Romam Anthemius, qui contagia hæreticorum fecum duxit in Occidentem? Etenim fecum in Urbem intulit Macedonianos hæreticos, qui continuò mifcere cuncta, & conuenticula feorsum agere aggressi funt; adeò, vt nifi Hilarus Papa infracto pectore continuò reftitiffet, candor Romanæ fidei fordibus hærefis infici periclitaretur.

proco. de
bello Pers.
libr. 2.

Pestis im-
missa per
Angelos
malos.

Pestis ef-
fectus ad-
mirandi.

De iue illâ magnâ, quæ anno Domini 544. Iustiano Imperatore grassari cepit in Oriente, ista admiratione digna scribit Procopius: *Fuit insuper iisdem temporibus ingens pestilentia, cui remedium nullum inuentum, præterquam ex Deo, unde venit: quamquam multi arrogantes Physiologia causas commentari contendunt, Vanas quidem omnes & inuestigabiles tantumque sermone decipientes. Hic enim morbus nulli neque etati, neque sexui, neque loco parcebat. Unde vero initium habuerit, aut quomodo perimebat, referam. Caput enim ab Ægyptiis qui apud Pelusium sunt: hinc vniuersam terram comprehendit, itinere semper procedens, nullas reliquit locorum latebras, nec bis eadem corpora repetebat. Incipiebat autem hoc modo. Phantasmata demonum multis humana specie visa sunt: quot enim in ipsa inciderent, percuti se ab aliquo viro putabant, morbusque subito iruebat.*

Nonnulli ab initio Verbis sanctis ac aliis (vt poterant) supplicationibus eum auertere frustra querebant: actantumquam lymphati, seu spiritu maligno agitati, amicos Vocantes minimè ardiebant; in locis quoque angustiis coercebantur. Nonnullis vero in somnis hæc eadem accidebant. Corripiebantur enim statim febre, calore coloreque pariter corporis nusquã mutatis; neque vlla item inflàmatio (vti febricitantibus solet) sed tussis quadam ab initio, vsque ad vesperam febris erat, adeo vt nullo adhibito medicamento, nullius opinionem periculi praberent. Eodem vero die, nonnullis sequenti, aliis non multò post tuber succrescebat, aliis alibi. Præterea quibusdam somnus inerat profundus, nonnullis acuta quadam stultitia; & primum quidem omnium oblitum rerum, etiam cibum negligentes moriebantur. In stultitia vero corripiti sibi visi, aut inuadi clamabant, auertentesque fugiebant: quorum curatores & ministri dira atque intoleranda patiebantur, adeo vt non minus ipsi quam agroti misericordiam digni fuerint, non quòd morbo & ipsi afficerentur (non enim is contagione nocebat) sed

quod furentes, aut è lecto se precipitare, aut ad flumina oblitum properare volentes, six retinebant. Peribant aliqui eodem die, nonnulli multis post diebus. Tribus igitur mensibus huiusmodi lues Constantinopoli pravaluit, & ab initio quidem pauci, deinde in singulos dies quinque, sæpius etiam decem millia efferebantur: adeo ut plures etiam diuites, ministris iam omnibus extinctis, curatorum penuria magis quam morbo perirent, & insepulti manerent.

Porro Euagrius scribit morbum hunc annos quinquaginta duos inter homines grassatum esse, neque Orientem solum sed vniuersum ferme terrarum orbem ab eodem fuisse depastum: nonnullasque vrbes omnibus fuisse habitatoribus per eandem pestilentiam orbata, atque in illa ipsa loca, quæ antea inuasisset, sæpe reuersam; plura insuper symptomata in ægrotantibus accidisse, ac planè diuersa ab eis quæ idem Procopius tradit.

Quod verò non amplius quam tribus mensibus ciuitatem Constantinopolitanam occuparit, miraculo tribuitur, quod licet neque à Procopio vel Euagrio recenseatur, haud tamen obliuione sepultum penitus relictum est: nam tantum beneficium solemnibus festis in honorem Dei Genitricis Mariæ instituto, anniuersariaque die in Ecclesia reperendo remansit posteris perpetua memoria consignatum, cum videlicet idem Hypapante est nominatus, nempe occursum Simeonis, cum Deipara suum filium Dominum nostrum IESVM CHRISTVM in templum intulit; cuius festi diei in Occidente Gelasius Papa fundamenta iecit, cum Lupercalia penitus abstulit. Is enim Romanus Pontifex annis triginta ante Iustiniani tempora Romanæ ecclesiæ præfuit, & Lupercalia, mense Februario agi solita (vt scribit Varro) Romæ ad ea tempora duranti legibus ecclesiasticis abrogauit. Sigebertus item in Chronico, occasionem huius diei celebrandæ declarat his verbis: Constantinopoli, mortalitate magna surgente, statuta est solen-

Euag. lib.

4. c. 28.

Pestis ad
años plu-
rimos p-
pågata.DEI Ge-
nitrix pe-
stẽ sedat
Constan-
tinopoli.Var. lib. 5
de ling.
Lat.

nitatis beatae MARIÆ, quæ græcè ἑσπέρων, id est, obuiatio dicitur.

Addidit huic solennitati Sergius Papa (vt habet ordo Rom) Litanias sic institutas, vt exeunte clero cum populo ab ecclesia S. Hadriani, procederet cum cereis ad talem vsu benedictis ad basilicam S. Mariæ Maioris. Plura de his leges apud R. Card. Baronium.

In Notis
ad Mart.
Rom. 2.
Febr.
Agath. li.
5.

Rursum ob eandem causam, nimirum peccata dira in urbem Constantinopolitanam grassata est pestis año Domini 558. Cui malo auertendo, & quomodo diuina Maiestas placari debeat, Iustinianus Impe. sanctionem edidit. Complectitur breuiter Agathias lugubrem tragædiam verbis istis: *Eodem anno, Vere iam inuente, derepentè & iteratò urbem pestilens morbus inuasit, & infinitam sustulit multitudinem: haud tamen prorsus cessauit, ex quo tunc primum anno Iustiniani Imperij quinto irrepere hanc nostram regionem coepit, qualis vero eiusmodi contagio esset, ita inferius: Interibant autem repentina morte quam multi tanquam apoplexia graui morbo correpti: qui plurimum resistebant, ad quintum & sex diem vitâ defungebantur. Sed & qualis esse soleret febris quæ hos perurgebat, narrare pergit.*

Ad tanta hæc auertenda mala, pestis scilicet & terræmotus, Iustinianus Imperator haud dubius ob peccata diuinitus eiusmodi immitti flagella, hanc ad populû Constantinopolitanum edidit sanctionem.

Novel 77.

Omniibus hominibus qui recte sapiunt, manifestum esse putamus, quia omne nobis est studium & oratio, vt crediti nobis à Domino Deo bene & iuant, & eius inueniant placationem: quoniam & Dei misericordia non perditionem, sed conuersionem & salutem vult; & delinquentes qui corriguntur, suscipit Deus. Propter quod nos omnes inuitamus, Dei timorem in sensibus accipere, & inuocare eius placationem: & nouimus, quia omnes qui Dominum diligunt, & misericordiam eius sustinent, hoc faciunt.

Igitur

Igitur quoniam quidam diabolica instigatione comprehensi, & grauissimis luxurijs semetipsos inscrunt, & ipsi natura contraria agunt: Istis iniungimus, in sensibus accipere Dei timorem & futurum iudicium, & abstinere ab huiusmodi diabolicis & illicitis luxurijs, Et non propter huiusmodi impios actus ab ira Dei iusta inueniantur, & ciuitates cum habitatoribus earum pereant. Docemur enim à diuinis scripturis, quia ex huiusmodi impijs actibus & ciuitates cum hominibus pariter perierunt.

10. Causs.

Et quoniam quidam ad hæc quæ diximus & blasphema verba & sacramenta de Deo iurant, Deum ad iracundiam prouocantes: istis iniungimus, abstinere ab huiusmodi & alijs blasphemis verbis, & non iurare per capillos & caput, & his proxima verba. Si enim contra homines facta blasphemæ impunita non relinquuntur: multo magis qui ipsum Deum blasphemant, digni sunt supplicia sustinere. Propterea igitur omnibus hominibus huiusmodi præcipimus à prædictis delictis abstinere, & Dei timorem in corde accipere, & sequi eos qui benè viuunt. Propter talia enim delicta & fumes & terremotus & pesti causa fiunt: & propterea admonemus ab huiusmodi prædictis illicitis, Et non suas perdant animas. Sin autem post huiusmodi nostram admonitionem inueniantur aliqui in talibus permanentes delictis: primum quidem indignos semetipsos faciunt Dei misericordia, post hæc autem & legibus constitutis subiiciuntur tormentis.

11. caussa.

Præcipimus enim gloriosissimo Præfecto ciuitatis regia, permanentes in prædictis illicitis & impijs actibus post hæc admonitionem nostram comprehendere, & vitis subdere supplicijs, Et non ex contemptu talium inueniatur & ciuitas & Respublica per hos impios actus ladi. Sin autem post hæc nostram suasionem quidam tales inuenientes hoc supercelauerint, similiter à Deo Domino condemnabuntur. Ipse etenim gloriosissimus Præfectus si inuenit quosdam tale aliquid delinquentes, & vindictam in eos non intulerit secundum nostras leges: primum quidem obligatus erit,

Dei iudicio : posthac & nostram indignationem sustinebit. Hucusque Imperator, qui grauium luxuriæ & blasphemix scelerum gratia tanta obuennisse mala, hac edita sanctione est conquestus. Verum nec tantæ maculæ tantis sunt absterse flagellis, quæ olim non nisi igne immisso calitus dilui meruerunt.

Greg. li. 1.
c. 34.

D. Gregorius Turonensis auctor est, peste illa ingenti, quæ anno Christi 583. depasta est Gallias, tactos esse duos filios Regis Chilperici & Fredegundis (DEI vindicta ob peccata in Regiam domum parata) qua & extincti sunt. Res gesta ita ab eo narratur. Igitur in his diebus Chilpericus Rex grauius egrotauit. Quo conualescente filius eius iunior necdum ex aqua & Spiritu Sancto renatus egrotare cepit: quem in extremis uidentes, baptismo abluerunt. Quo parumper melius agente, frater eius senior nomine Clodobertus ab hoc morbo corripitur. Ipsumque in periculo mortis Fredegundis mater cernens, sero penitens ait ad Regem: Diuos malè agentes pietas diuina sustentat; nam sæpe nos febribus & aliis malis corripuit, & emendatio non successit: Ecce iam perdimus filios: Ecce iam nos lacryma pauperum, lamenta uiduarum, suspiria orphanorum interimunt, nec spes remanet cui aliquid congregemus. Thesaurizamus, nescientes cui congregemus ea: Ecce thesauri remanent possessore vacui, rapinis & maledictionibus pleni. Numquid non exundabant promptuaria uero: Numquid non horrea abundabant frumento: Numquid non erant thesauri referti auro, argento, lapidibus pretiosis, monilibus, & reliquis Imperialibus ornamentis: Ecce quod pulchrius habebamus, perdimus. Nunc si placet, Venite, incendamus omnes descriptiones iniquas, Sufficiat fisco nostro, quod sufficit patri Regique Clotario. Hac effata Regina, pugniserberans pectus, iussit libros exhiberi qui de ciuitatibus suis per Marcum uenerant: proiectisque in ignem, iterum ad Regem conuersa. Quid tu, inquit, moraris? Fac quod uides à me fieri: Et etsi dulces natos perdimus, uel penam

12. causa.
oppressio
pauperū
Penitētia
Reginæ
Fredegū
dis & Re-
gis.

nam perpetuam euadamus. Tunc Rex compunctus corde tradidit omnes libros descriptionum igni, conflagratis illis, misit qui futuras prohiberet descriptiones. Post hac infantulus iunior, dum nimio labore tabescit, extinguitur; quem eum maximo dolore ducentes è Villa Brennaco Parisios, ad Basilicam S. Dionysii sepeliri mandauerunt. Clodobertum vero componentis in feretro, Suessionas ad basilicam S. Medardi duxerunt, proicientes eum ad sanctum sepulchrum votaouerunt pro eo, sed mediâ nocte anhelans & tenuis spiritum exhalauit, quem in basilica sanctorum Crispi & Crispiniani martyrum sepelierunt. Magnus & que huc plactus omni populo fuit: nam viri lugentes, mulieresque lugubribus vestimentis induta (vt solet in coniugum exequiis fieri) ita hoc funus sunt prosecute. Multa postea Chilpericus Rex Ecclesiis, siue basilicis, vel pauperibus est largitus. hæc de funere duorum filiorum Regis, & de Rege ipso in meliorem frugem mutato Gregorius, qui hanc eandem DEI vindictam sibimet à S. Saluio Episcopo prædictam scribit sequentibus verbis: *Video ego euaginatam ira diuina gladium super domum hanc dependentem. Veruntamen non fefellit dictio sacerdotem: nam post dies viginti, duo filii Regis (quos superius mortuos diximus) obierunt.*

Sed funeribus Regum tristiora Reginae funera coniungamus. Gregorius enim his de obitu filiorum Chilperici narratis, de alia Regina Francorum coniuge Guntheramni germani Chilperici hac eadem peste defuncta mox illa funesta subiungit: *His diebus Austregildis Guntheramni Principis Regina ab hoc morbo consumpta est. Sed priusquam nequam spiritum exhalaret, cernens quod euadere non posset, alta trahens suspiria, voluit leti sui habere participes, agens vt in exequiis eius aliorum funera plangerentur. Fertur enim Herodiano more Regem petiisse dicens: Adhuc spes viuendi fuerat, si non inter iniquorum medicorum manus incidissem: nam potiones ab illis accepta mihi vi abstulerunt*

Vitam,

S. Gregor.
lib. 5 c. 5.

Visio S.
Saluij E-
piscopi.

Impiæ
Austregil-
dis Regi-
næ obi-
tus.

Greg.
Tvr. lib. 5:
c. 39.

Vitam, & fecerunt me hanc lucem velociter perdere. Et ideo ne mors mea inulta praterat: quæso, & cum iuramenti interpositione coniuro, Et cum ab hac luce discessero, statim ipsi gladio trucidentur; Et sicut ego amplius viuere non queo, ita nec illi post meum obitum gloriantur, sed sit unus dolor nostris pariter & eorum amicis. Hæc effata, infelicem animam tradidit. Rex vero peractò ex more iustitio, oppressus iniquæ coniugis iuramento, implevit præceptum iniquitatis, nam duos medicos qui ei studium adhibuerant, gladio ferri præcepit. hæc Gregorius.

Nanti-
ni obitus
& suppli-
cium.

Greg. lib.
5. c. 36.

Eadem quoque iue tantum abreptumque ex hac vita Nantinum Comitem Engolismensem, idem subdit: qui cum in sancta loca Dei que ministros multa mala patrasset, ultimo ipse elogio, quid pateretur ob scelera perpetrata, testatus est: ait enim Gregorius: Post paucos menses à supradicto morbo Nantini Comis corripitur. Qui nimia exustus febre, clamauit, dicens: Heu, heu, ab Heraclio Antistite exuror: ab illo crucior: ab illo ad iudicium vocor. Cognosco facinus, reminiscor iniuste iniurias me intulisse Pontifici: mortem deprecor, ne diutius crucier hoc tormento. Hæc cum maxima in febre clamaret, deficiente robore corporis, in felicem animam fudit, indubia reïnquens vestigia hoc ei ad vltionem beati viri venisse: nam exanimum corpus ita nigredinem duxit, ut putres cum prunis superpositum fuisse combustum. Ergo omnes hæc obstupescant, admirentur, & metuant, ne inferant iniurias sacerdotibus: quia vltor est Dominus seruorum suorum sperantium in se. Quæ autem aduersus Heraclium Burdegalensem Episcopum Nantini egisset, idem Gregorius paulò superius narrat, cum tradit ab eo ob immensa scelera perpetrata ipsum Nantinum fuisse excommunicatum.

Anno Christi 828. mirandum quiddam præter omnem expectationem accidit, cum Deo extorquente, pessimus dæmon peccatorum suorum redarguit Francos, quorum causâ, tot illi mala, Deo vlciscente, iugiter pati-

ter pati

ter pati solerent; frugum penuriam, pestemque hominum & animalium, & alia multa, ut scribit Einhardus verbis sequentibus.

Pradium est in pago Hitahgouue vocabulo Hecgstar, pertinens ad monasterium S. Nazarij, de quo puella quadam annorum circiter sedecim ab eodem erratico spiritu possessa, ad basilicam Martyrum à parentibus suis adducta est. Qua cum ante tumbam sacra corpora continentem venisset, & presbyter super caput eius exorcismum secundum consuetudinem perleisset, ac deinde demonem qualiter & quando in eam fuisset ingressus, percontari cepisset: non barbarica lingua, quam solam puella nuerat, sed Romana locutione presbytero respondit. Cumq; presbyter miraretur, atque interrogaret, unde illi Latina lingua notitia, cum parentes eius qui presentes adstabant, huiusmodi sermonem penitus ignorarent: Parentes, inquit, meos numquam vidisti. Tum Presbyter. Tu ergo, inquit, unde es si isti non sunt parentes tui? Et demon per puellam: Ego, ait, satelles & discipulus satana, & multo iam tempore apud inferos ianitor fui. Sed modo per annos aliquot cum sociis meis undecim Regnum Francorum vastavi, frumentum & cinu & omnes alias fruges qua ad usum hominum de terra nascuntur, iuxta quod iussi eramus, enecando deleuimus, pecora morbis interfecimus, lucem ac pestilentiam in ipsos homines immisimus; omnes quoq; aduersitates & cuncta mala, qua iam diu pro meritis patiuntur, nobis facientibus atque ingerentibus, eis acciderunt.

Hic cum presbyter ab eo quareret, quam de causa eis fuisset huiusmodi concessa potestas: Propter malitiam, inquit, populi huius & multimodas iniquitates eorum qui super eum constituti sunt, qui munera & non iustitiam diligunt: qui plus hominem quam Deum metuunt; qui pauperes opprimunt, viduas & pupillos ad se vociferantes audire nolunt, nulli iustitiam nisi mercanti faciunt. Præter hæc sunt & alia multa, atque innume-

rabilia,

*Einhard.
lib. 3. c. 13.*

De repetitiã miranda.

*13. Variæ
Causæ.*

Diabolus
in eergu-
mena re-
darguit
scelera
peccanti-
um.

rabilia, qua tam ab ipso populo, quam à rectoribus eius
quotidie committuntur, Et sunt periuria, ebrietates, adul-
teria homicidia, furta, rapina, qua nemo fieri prohibet,
Et cum facta fuerint, non est qui vindicet; potentiores
quique turpibus lucris inseruiunt, loco superiore quem prop-
ter regendos inferiores acceperunt, ad superbiam Et Vanam
gloriam abutuntur: odium Et inuidiam non tam inter ex-
traneos quam inter propinquos, Et affinitate coniunctos e-
xercent; amicus amico non credit, frater fratrem odit, pa-
ter filium non diligit: rari sunt qui fideliter ac deuote deci-
mas dent, rariores qui elemosynas faciant; Et hoc ideo
quia quicquid Deo vel pauperibus dare iubentur, id sibi pe-
rire arbitrantur: iniquas mensuras Et iniusta pondera
contra Dei praeceptum habere non verentur, fraude se alte-
rurum circumueniunt, falsa testimonia dicere non eru-
bescunt, dies Dominicos ac feriatos non custodiunt, sed in
his ac si in ceteris prout voluntas eorum tulerit, operantur.
Praeter haec alia sunt multa, qua Deus aut praecepit homini-
bus Et facerent, aut prohibuit ne facerent; quia populus hic
per contumaciam mandatis eius inobediens factus est, per-
missi imo iussi sumus ea facere in rebus humanis qua supe-
rius enumeravi, vt perfidiae suae penas luant: sunt enim
perfidi atq; mendaces, cum hoc seruare non curant, quod in
baptismo promiserunt. Haec omnia daemone per os barbaram
puella Latine locutus est.

Pellitur
daemone
virtute
sanctorum.

Et cum Presbyter imperando Urgeret capisset, Et exi-
ret; Exibo, inquit, non propter tuum imperium, sed propter
sanctorum potestatem, qui me in illa diutius permanere non
permittunt. His dictis, puellam in pavementum proiecit,
atq; ibi aliquantulum velut dormientem, prono corpore ia-
cere fecit. Post paululum vero, illo recedente, quasi de
somno euigilans, per Virtutem Christi, Et merita beatorum
Martyrum puella, cunctis qui aderant cernentibus atque
mirantibus, sana surrexit: nec post exactum à se daemone
Latine loqui potuit, Et palam posset intelligi, non illam per
se, sed daemone per os eius fuisse locutum. Heu pro dolor,

ad

ad quantas miseras tempora nostra sunt deuoluta, in quibus non boni homines, sed mali demones doctores sunt, & incentores vitiorum, ac persuasores criminum de nostra nos correctione commonent. Haec tunc Einhardus.

Quæ quidem tunc omnium ore vulgata, Imperatoris quoque Ludouici aures penetrarunt. Qui ex serpentis veneno antidotum præparare in salutem totius populi sapienter instituit, scilicet ut ad expianda peccata urgentia totus esset. Primumque omnium per vniuersum Regnum publicum indixit triduanum ieiunium, atque preces, addiditque etiam; ut ad correctionem morum deprauatorum, quatuor iuberet diuersis in locis per Gallias celebrari Concilia,

DE PESTE INGVINARIA
 QUÆ ROMAM AFFLIXIT, ET
 præsentis ope B. MARIÆ Virgini-
 nis aliquot historiae.

CAPVT IV.

Rauem nunc irati Numinis in ipsam Romanam Urbem, vindictam enarrare aggredior. Nam Christi anno supra quingentesimum nonagesimo, mense Ianuario lues inguinaria (vt auctor est Gregorius Turonen-

sis)